

адміністрацій та керівників спеціальних закладів опікунами та піклувальниками над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена, суперечить чинному законодавству.

У разі призначення конкретної фізичної особи – керівника спеціального закладу – опікуном або піклувальником над повнолітньою недієздатною особою або особою, дієздатність якої обмежена, він виконує щодо такої повнолітньої особи функції опікуна або піклувальника на загальних підставах, а не як представник спеціального закладу. Відповідно, він повинен виконувати встановлені для опікуна або піклувальника обов'язки та в установлених випадках нести відповідальність за свого підопічного.

При цьому здійснення керівником спеціального закладу прав та виконання обов'язків опікуна або піклувальника над підопічним підконтрольне та підзвітне відповідному органу опіки та піклування.

По-друге, відповідно до статті 60 ЦК, призначення опікуна або піклувальника здійснюється судом за поданням органу опіки та піклування.

Водночас органами опіки та піклування у порушення норм ЦК приймаються рішення про призначення іноземців опікунами та піклувальниками над громадянами України (і над повнолітніми дієздатними особами, і над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена).

При цьому пункт другий частини третьої статті 4 та пункт 9 частини сьомої статті 9 Закону України «Про імміграцію» надають правові підстави для отримання дозволу на імміграцію особами, які є опікунами чи піклувальниками громадян України, або перебувають під опікою чи піклуванням громадян України, у тому числі, на підставі копій документів про призначення їх опікунами чи піклувальниками над громадянами України або про встановлення над ними опіки чи піклування громадянина України.

Як свідчить практика, такі рішення органів опіки та піклування є непоодинокими.

З огляду на викладене, відповідні рішення органів опіки та піклування, повинні бути скасовані.

По-третє, на практиці є випадки прийняття та задоволення судом заяв про визнання фізичної особи недієздатною, про скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, суб'єктами подання яких були психоневрологічні інтернати.

Водночас правом на звернення до суду у справах про визнання фізичної особи недієздатною наділені члени її сім'ї, близькі родичі, незалежно від їх спільного проживання, орган опіки та піклування, психіатричний заклад (частина третя статті 237 Цивільного процесуального кодексу України).

Правом на звернення до суду у справах про скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, у разі її видужання або значного поліпшення її психічного стану наділені опікун, орган опіки та піклування (частина четверта статті 241 ЦПК).

Таким чином, спеціальні заклади, у тому числі психоневрологічні інтернати, не є суб'єктами подання відповідних заяв до суду.

Одночасно відповідно до статті 26 ЦПК, у справах окремого провадження особами, які беруть участь у справі, є заявники, інші заінтересовані особи, їхні представники. Органи опіки та піклування у судовій справі можуть бути як заявниками, так і заінтересованими особами.

Отже, із метою уникнення виникнення подібних ситуацій необхідно в обов'язковому порядку усіма суб'єктами правовідносин у сфері опіки та піклування над повнолітніми особами дотримуватися норм національного законодавства.

Проблеми взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

Галай В.О., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук

Відповідно до Конституції України єдиним джерелом влади в Україні є народ, який її здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ключовим завданням органів влади на місцях є вирішення потреб місцевого населення. Завдання місцевої влади та очікування місцевої громади є взаємно

обумовлені. Про таке твердження говорить наступне:

1) пріоритетність для місцевої влади вирішувати потреби місцевого населення ґрунтується на тому, що: «єдиним джерелом влади в Україні є народ, який її здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [1];

2) місцеве самоврядування в Україні — це гарантоване державою право територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення [2];

3) місцева державна адміністрація діє на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною радою, взаємодіє з органами місцевого самоврядування, діє на принципах поєднання державних і місцевих інтересів [3].

Разом з тим, значна група науковців, таких як О.В. Батанов, В.І. Борденюк, А.М. Колодій, М.І. Корнієнко, В.В. Кравченко, В.С. Куйбіда, П.М. Любченко, В.Ф. Погорілко, Ю.М. Тодика та ін. стверджують, що в Україні інтереси народу недостатньо враховуються органами влади, існує протиріччя між реальними місцевими потребами і діяльністю органів, які зобов'язані їх вирішувати.

Наприклад, під час відвідування одного з місцевих управлінь внутрішніх справ м. Києва експертами французької поліції було вивчено питання взаємодії правоохоронних органів, місцевих органів влади та місцевої громади у сфері забезпечення правопорядку, профілактики правопорушень. У підсумковому звіті цього дослідження було відмічено, що незважаючи на існування у районі м. Києва колегіальної ради за участю представників названих структур, її робота практично не супроводжується реалістичними показниками результативності, зустрічі відбуваються нерегулярно і як правило, без ухвалення й виконання рішень, необхідних для протидії правопорушенням на місцевій території [4, с. 16-17].

Це підтверджує гіпотезу про те, що суспільна і державна політика в Україні відрізняються, для української організації суспільного життя притаманна централізація [5, с.16], а саме: немає чіткої межі між функціями держави та функціями місцевого самоврядування; державні органи затверджують національні програми щодо різних питань соціально-економічного розвитку здебільшого узагальнено, часто без урахування регіональних та/або місцевих особливостей; національні програми адміністративно «спускаються» на обласний рівень, потім — на районний (та на міста обласного значення), з районів — на селища та села, фактично без надання окремого фінансування під виконання завдань програми; податкова база місцевого самоврядування майже нездатна забезпечити надання базових послуг населенню; високий рівень залежності регіонів від рішень центральних та місцевих органів виконавчої влади; сконцентрованість регулюючих, дозвільних та контрольних функцій на рівні центральних органів влади (або ж їх регіональних структурних підрозділів); проблеми із доступом населення до інформації органів влади різних рівнів тощо.

Таким чином, проблема централізації влади в Україні, вертикальний характер підпорядкування призводить до зниження ефективності взаємодії органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування.

Існуюча сьогодні позитивна практика реалізації спільних проектів громад, місцевої влади та органів місцевого самоврядування буде можлива і надалі лише завдяки удосконаленню механізму взаємодії влади та місцевого населення.

Для удосконалення взаємодії органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування задля вирішення проблем місцевого населення, у першу чергу необхідно вирішити низку завдань:

- територіальні громади та відповідні органи місцевого самоврядування, виходячи з місцевих потреб та необхідності забезпечення ефективної діяльності, повинні мати можливість самостійно визначати власні внутрішні виконавчі структури, будь-який адміністративний контроль за діяльністю зазначених суб'єктів має здійснюватись лише для забезпечення дотримання Конституції України і законів;

- впроваджувати гармонійне поєднання загальнодержавних і місцевих інтересів з урахуванням особливостей територіального розвитку;

- територіальна громада та відповідні органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень повинні вільно володіти, користуватися та розпоряджатися комунальною власністю та власними фінансовими ресурсами з метою задоволення власних потреб;

- формування скоординованої громадянської позиції щодо комплексного вирішення

накопичених проблем на місцевому й регіональному рівнях;

- необхідність врегулювання процедури співробітництва місцевих органів виконавчої влади і територіальної громади, закріплення напрямків їх взаємодії: спільне планування й координація діяльності з метою вирішення питань місцевого значення, громадський контроль, спільні ініціативи, державні замовлення і суспільний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 2952-VI від 01.03.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.

2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. (зі змінами та доповненнями внесеними Законом України №5067-17 від 01.01.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №20-21. – Ст. 190.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. (зі змінами, внесеними Законом України № 5498-17 від 05.01.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

4. Сибірцев В. Інформувати - значить залучати: [Місьцеве самоврядування (Кіровоградщина)] / В. Сибірцев // Віче. – 2002. – № 11.– С.14 – 17.

5. Кравченко В. В. Конституційне право України: [навчальний посібник] / В. В. Кравченко – К. : Атіка, 2006. – 568 с.

Забезпечення права людини на справедливий суд в Україні

Лазаренко Л.А., доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук

Реальному прогресу у забезпеченні прав людини сприяло міжнародне закріплення та визнання людини та її прав найвищою цінністю в численних конвенціях і пактах. Тож позитивація правового статусу людини відбувається у спосіб інкорпорації національними правовими системами міжнародних правових актів, у яких закріплюються міжнародні, визнані цивілізованими країнами, стандарти, звернення до них у правозастосовній і, зокрема судовій, практиці, тлумаченні приписів позитивного права виключно в їх світлі. Серцевиною правореалізації наданих гарантій є передусім доступ людини до суду та отримання справедливого неупередженого розгляду своєї справи. Саме право на справедливе правосуддя є однією з базових міжнародних та європейських цінностей, а тому й закріплено як загальноновизнаний правовий стандарт.

За роки незалежності в Україні були запроваджені засади незалежної судової системи, створено системи апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, сформовано адміністративну юстицію, встановлено судовий контроль за законністю затримання та арешту осіб, визначенням винятків з таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції тощо.

Але, на жаль, сучасний стан судової системи України, незважаючи на наявні досягнення, не можна оцінити як такий, що відповідає зазначеному вище загальноновизнаному правовому стандарту. Українське судочинство й надалі не викликає у громадян довіри та поваги.

Перешкодою у реалізації міжнародних стандартів прав і свобод людини є не тільки все ще неефективна судова система, а й значні масштаби корупції. Попри те, що у 2010 р. в Україні відбулася судова реформа, зокрема в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» було вперше закріплено поняття «справедливий суд», очевидною є потреба в подальшому вдосконаленні законодавства у цій сфері відповідно до міжнародних стандартів, а також передусім практики реалізації саме цієї норми закону. Щодо вдосконалення адміністративного судочинства України такі стандарти мають запозичуватися у т. ч. і з практики міжнародних юрисдикційних органів, у яких держава Україна може виступати відповідачем у випадках її неспроможності забезпечити право на судовий захист на національному рівні. Крім Європейського суду з прав людини, йдеться і про рішення, зокрема, міжнародних комерційних та інвестиційних арбітражів, комітетів ООН із прав людини у частині формулювання вимог до належних стандартів судочинства.

Одним зі стандартів, яких мають дотримуватися держави, є «ефективність» судового захисту, що передбачає різноманітні дії держави щодо реального забезпечення здатності особи звертатися зі скаргами та відстоювати свої права. Забезпечення ефективності правових засобів захисту є позитивним зобов'язанням держави, тобто таким, що вимагає активних дій, а не утримання від втручання у діяльність таких засобів.